

П. В. Голобуцький

Булатович Олександр Ксаверійович

БУЛАТОВИЧ Олександр Ксаверійович (26. 09(08. 10). 1870, м. Орел, нині РФ – 05. 12. 1919, с. Луциківка Лебедин. пов. Харків. губ.) – географ, етнограф, дослідник Африки. Походив із багатой укр. родини. Закін. Царськосельський ліцей, отримавши звання лейб-гусарського офіцера. 1897–99 здійснив 3 експедиції по невивчених землях Ефіопії. 1897 у складі рос. Червоного хреста влаштував шпиталь для ефіоп. вояків, поранених у війні з італійцями; здійснив поїздку до Адіс-Абеби та центр. і зх. провінцій країни (першим з європейців відвідав окремі регіони). 1897 у С.-Петербурзі видав книгу-щоденник «От Энтото до реки Баро», де описав свої враження від поїздки. 1898 досяг пд. узбережжя оз. Рудольфа і перетнув невідому до того європейцям гірську область Кефа (Каффа). Під час походу вивчав геологію та гідрогеологію цих земель, наносячи їх на карти, зібрав велику фотограф. колекцію, відшукував цінні етногр. та мінералог. матеріали. Б. спростував поширену серед європ. науковців думку про те, що р. Омо (друга за розміром в Ефіопії) є притокою Нілу, й позначив на карті одну з осн. приток Білого Нілу – р. Собат. Результатом цієї подорожі стали праці: «Из Абиссинии через страну Каффа на озеро Рудольфа» // «Изв. Император. Рус. геогр. об-ва», 1899, т. 35, вып. 3; «С войсками Менелика II. Дневник похода из Эфиопии» (С.-Петербург, 1900). У 1899 досліджував крайній Зх. (провінції Воллеґа, Улу-Бабор та мусульм. область Бені-Шонгуль на межі з Суданом). 1902 закін. прискорений курс Павлов. військ. училища, отримавши звання ротмістра, був признач. командиром 5-го ескадрону. Згодом Б. під впливом протоієрея Іоана Кронштадтського залишив військ. службу і прийняв чернецтво під ім'ям Антонія. 1907 виїхав на Афон, де прийняв схиму, 1910 рукополож. в ієромонахи. Деякий час жив у Никифоров. монастирі в С.-Петербурзі. 1911– 12 знову відвідав Ефіопію з метою організації там православ. монастиря. Зневірений в офіц.

рос. православ'ї, Б. почав виступати зі статтями та памфлетами проти Синоду й держ. церк. ідеології, відстоюючи ідеї ім'яславія (див. [Булатовичники](#)). 1913 заарешт. і засланий до родового маєтку в Україні – Луциківки. Брав участь у 1-й світ. війні, був полк. священиком, згодом потрапив у полон, звідки втік, повернувся до Луциківки, однак різке погіршення зору унеможливило подальше перебування в армії. Карикатуризований, незаслужено глумливий образ Б. подали І. Ільф та Є. Петров у романі «Дванадцять стільців» (оповідання про гусара та монаха-схимника Олексія Булатова).

Рекомендована література

1. Кобищанов Ю. М. Українцы в Африке // Африка: Встречи цивилизаций. Москва, 1970;
2. Кацнельсон И. С., Терехова Г. И. По неизведанным землям Эфиопии (О А. К. Булатовиче). Москва, 1975;
3. Русские писатели 1800– 1917: Биогр. слов. Т. 1. Москва, 1989.

Бібліографічний опис:

Булатович Олександр Ксаверійович / П. В. Голобуцький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-37855>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).